

Journal of Analytic Divinity
International Refereed Journal

E-ISSN: 2602-3792

Haziran/June, 2020/ 4 (1): ss-pp 196-213

Kur'an'da Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Eşcinselliğe Sosyolojik Bakış
Sociological View on Homosexuality in the Context of Gender in the Qur'an

Rumeysa Yazar

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Studies
Ankara-Turkey, rumeysayazarr@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8104-0287>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received: Nisan/ April 2020
Kabul Tarihi / Date Accepted: Haziran/ June 2020
Yayın Tarihi / Date Published: 15 Haziran /15 June 2020
Yayın Sezonu / Pub Date Season: Yaz-Haziran / Summer-June
DOI: <https://doi.org/10.46595/jad.735882>

Cite as / Atıf: Yazar, Rumeysa. "Kur'an'da Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Eşcinselliğe Sosyolojik Bakış". *Journal of Analytic Divinity*, 4/1 (June 2020): 196-213.

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

web: <http://dergipark.gov.tr/jad> | **e-mail to:** editorjand@gmail.com

Copyright © Published by Özcan Güngör, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Studies, Ankara-Turkey. Bütün hakları saklıdır. / All right reserved.

Öz

Kadın ve erkek arasındaki toplumsal farklılıkları anlatmak üzere kullanılan toplumsal cinsiyet (gender) kavramı, sonradan geleneksel kadın ve erkeklik kalıplarının analizine indirgenmekle eleştirilmiş, kadın ve erkek ikiliminden sıyrılarak farklı cinsiyet biçimi olan ara kimlikleri ve eşcinselliği de içine almıştır. Geleneksel cinsiyet kalıplarının önemini kaybettiği günümüzde eşcinsellik, üçüncü bir toplumsal cinsiyet biçimi olarak kabul görmekte ve desteklenmektedir. Kur'an'ın toplumsal cinsiyete bakışı ise 21. yüzyılın hakim anlayışından farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın konusu, toplumsal cinsiyet kavramının Kur'an'daki izdüşümlerini ele almaktadır. Araştırmanın amacı, Kur'an'ın toplumsal cinsiyet bağlamında eşcinselliğe dair algısını sosyolojik olarak incelemektir. Kur'an, fitrata aykırı olduğu gerekçesiyle eşcinselliği olumsuz bir şekilde tanımlamakta, Lut Peygamber ve kavmine atıfta bulunarak homoseksüel kimliğe çeşitli eleştiriler getirmektedir. Buna göre Lut kavmi, kendilerini fitrata çağıran peygamberlerine itaatsizlik ederek haddi aşmış, eşcinsel davranışı bireysel bir fiil olmaktan çıkarıp zulme dönüştürmüştür. Kavim, ayrıca fitratı bozarak eşcinselliği topluluğun bütününe yaymış, böylece nesli ifsad etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet, Eşcinsellik, Kur'an, Lut Kavmi

Abstract

The concept of gender, which is used to describe the social differences between men and women, was later criticized for being reduced to the analysis of traditional patterns of femininity and masculinity, started to include different types of sexualities, nonbinary identities and homosexuality by eliminating the classic perception of the gender binary. Today, while traditional patterns of gender lost their importance, homosexuality is accepted and supported as a third form of gender. The Qur'anic view of gender differs from the dominant understanding of the 21st century. The subject of this study is to discuss the concept of gender in the context of the Qur'an. The research aims to examine the concept of homosexuality within the context of gender from the point of view of the Qur'an sociologically. The Qur'an defines homosexuality negatively on the grounds that it is against fitra (human nature) and brings various criticisms to homosexual identity by referring to the Prophet Lot and his tribe. According to this, by disobeying the prophet who summoned back them to fitra, the people of Lot overstepped the limit and transformed homosexuality from being an individual act to persecution. People of Lot also damaged the fitra and spread homosexuality within the community, this harmed the continuation of the human race.

Keywords: Gender, Sex, Homosexuality, Qur'an, Tribe of Lot

Giriş

Toplumsal cinsiyet terimini sosyolojiye kazandıran Ann Oakley'e göre cinsiyet (sex), kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklara işaret ederken toplumsal cinsiyet (gender), kadın ve erkek arasındaki sosyal olarak inşa edilen eşitsiz bölünmeye dikkat çekmektedir (Marshall, 1999, 98). İnsanın nüfus cüzdanında yazan cinsiyet, biyolojik yönünü ifade eder. Toplumsal cinsiyet kavramı ise kültürün kadınlık ve erkeklik rollerine yüklediği anlamları ve beklentileri içerir (Dökmen, 2004, 20). Doğumundan itibaren insan, sosyal öğrenme ile kimliğini oluşturur. Toplumun kadın ve erkeğe yüklediği anlamları içselleştirerek büyür. Kız çocuklarına pembe erkek çocuklarına mavi renk kıyafetlerin giydirilmesi, kız çocuklarının daha narin erkek çocuklarının ise daha atılgan yetiştirilmesi, evi geçindirmesi dolayısıyla erkeğe daha büyük sorumluluklar verilmesi ve kadının sadece evle ilgili işlerle uğraşmasının istenmesi gibi bütün bu yaşam örneklerini benimser. Kadın ve erkeğin nasıl davranması gerektiğini ortaya koyan görev ve beklentiler anlamına gelen cinsiyet rolü (Marshall, 1999, 100-101), bu yaşam örnekleri ile benimsenir. Toplumsal cinsiyet terimi de cinsiyet rolünün kültürel olarak inşa edildiğine gönderme yapar.

Bir toplumda kabul edilmiş cinsiyet rollerinin oluşumunda o toplumda inanılan dinin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Çünkü dinler, insan fiillerini düzenleme ve o fiillere bir zihniyet kazandırma iddiasındadırlar (Gürhan, 2010, 61). Bu noktada Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam gibi kurumsallaşmış dinlerin cinsiyet rolü algılarına bakılabilir.

Yahudilikte kadınlık ve erkeklik algısının izleri Âdem ve Havva'nın yaratılışı hikayesinde aranabilir. Eski Ahit'te yazdığına göre Rab Tanrı Âdem'i yaratır ve Âdem vücut bulur (Kutsal Kitap, 2016, Yaratılış 2/4-7). Daha sonra Rab Tanrı, Âdem'in yalnız kalmasını uygun bulmaz ve ona bir yardımcı yaratır (Yaratılış 2/18). Bu amaçla Âdem'e derin bir uyku veren Rab Tanrı, onun kaburga kemiklerinden birini alarak kadını yaratır ve Âdem'e getirir. Âdem, "İşte bu benim kemiklerimden alınmış kemik, etimden alınmış ettir. Ona kadın denilecek çünkü o adamdan alındı." (Yaratılış 2/21-23) der. Eski Ahit'te geçen bu satırlarda kadının ikincil bir statüde olduğu, Âdem sebebiyle yaratıldığı ve isminin de yine Âdem tarafından konulduğu anlaşılmaktadır. Yahudilikte kadın algısını şekillendiren bir diğer hikaye ise Âdem ile Havva'nın Aden bahçesinden (cennetten) kovulmasıdır. Havva, Rab tarafından yenilmesi yasaklanan meyveyi şeytanın kandırmasıyla yer ve yemesi için Âdem'e de verir (Yaratılış 3/3-6). Rab onları sorguladığında ise Âdem, meyveyi Havva'nın kendisine verdiğini söyleyerek (Yaratılış 3/12) Havva'yı azmettirici olarak gösterir. Bunun sonucunda Rab, Havva'ya şu cezaları verir: "Çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim, ağrı çekerek doğum yapacaksın! Kocana istek duyacaksın, seni o yönetecek." (Yaratılış 3/16). Bahçeden çıkarılmalarına Havva'nın sebep olması ve Âdem'i yönlendirmesi, Yahudiliğin kadına bakışını değiştiren temel etken olarak değerlendirilmektedir (Gündüz, 2014, 83).

Yahudiliğin devamı olan Hristiyanlıkta ilk dönem "baştan çıkarıcı Havva" imgesi, "bakire Meryem" modeliyle değiştirilmeye çalışılmıştır (Yapıcı, 2012, 237). İsa, kadınların - bekâretlerini muhafaza ederek- kendilerini Tanrı'ya adanmalarını teşvik etmiş ve İncil'i yayma işine kadınları da katmıştır (Harman, 2010, 57). Kadınların evlenmeyip kendilerini Tanrı hizmetine adanmaları, onları erkek egemenliğinden kurtarıp bir nebze özerklik sağlasa da sonraki dönemde Hristiyanlığın içinde bulunduğu hiyerarşik yapı, kadınları bir kenara itmiş ve Hristiyanlık katı cinsiyetçi bir yapıya bürünmüştür. Kadınlar kilise hizmetinden uzaklaştırılmış, manastırlara tıkkı kalmışlardır (Yapıcı, 2012, 238). Bazı kilise babalarının sözlerine bakıldığında kadına karşı olumsuz bakış göze çarpmaktadır. Örneğin, Aziz Agustin " *Kötülük dolu, kıskanç ve ne kararlı ne tutarlı bir yaratık olan kadın, bütün tartışmaların, kavgaların ve haksızlıkların kaynağıdır.*" demektedir. Başka bir kilise babası Chrysostome de şöyle söylemektedir: " *Kadın, gerekli olan bir kötülüktür, istenen bir beladır. Evin ve ailenin en büyük tehlikesidir. Ahlaksız ve edepsiz bir sevgilidir. Yaldızlı, aldatıcı bir musibettir.*" (Harman, 2010, 63).

Kadının ikinci sınıf insan muamelesi gördüğü dönemde Arap yarımadasında ortaya çıkan İslam dini ise katı ataerkil yapıyı değiştirme amacıyla birtakım reformlar üstlenmiş ve kadına bazı haklar vermiştir. Kızların diri diri gömülmesi(et- Tekvîr 81/8-9), mirastan mahrum bırakılması, zihar uygulaması (el- Mücâdele 22/2), boşanma hakkının sadece erkekte olması (Karaman vd., 2014, 1/360-361) gibi uygulamaları kaldırarak kadına mirasta ve şahitlikte hak tanımış (en- Nisâ 4/11; el- Bakara 2/282), boşanma ve eğitim hakkı vermiş (el- Ahzâb 33/28-29; İbn-i Mâce, "Mukaddime", 17), üst değerler noktasında kadın ve erkek arasında herhangi bir ayırım gütmemiştir (Güngör - Tokur, 2018, 49). İslam dini Judeo-Kristiyan gelenekten ulaşan kadının erkeğin kaburgasından yaratılması anlayışını ve yasak meyveyi yemesi için Âdem'i tahrik eden Havva imgesini reddetmiştir. Kur'an, kadın ve erkeğin tek bir nefisten (özden) yaratıldığını (Kur'an-ı Kerîm ve Meâli, 2016, en- Nisâ 4/1) bildirmiş, ilk suçun işlenmesinde her iki cinsiyete de ortak sorumluluk yüklemiştir (el- Bakara 2/36; Yapıcı, 2012, 242).

Literatürde -toplumsal cinsiyet ve Kur'an merkezli yapılan çalışmalarda- Kur'an'ın cinsiyete bakışı farklı açılardan ele alınmıştır. Öztürk (2012), toplumsal cinsiyet konusuna tefsir bilimi açısından yaklaşarak Kur'an'ın toplumsal cinsiyetle bağlantılı açıklamalarını değersel ve durumsal olmak üzere ikiye ayırmış, bunların günümüzde neye atıf yaptığını tartışmıştır. Aziz (2004), toplumsal cinsiyetle ilgili ayetleri sosyolengüistik açıdan yorumlayarak Kur'an'ın cinsiyetçi gibi görünen ayetlerinin aslında Arapçanın yüksek düzeyde cinsiyet özelliği gösteren gramatik yapısından kaynaklandığını ifade etmiş, Kur'an'ın cinsiyet ayırımını reddettiği sonucuna ulaşmıştır. Yıldırım (2014) ise Kur'an'ın cinsiyet noktasındaki tavrını hermenötik yöntemini kullanarak yeniden okuma girişiminde bulunmuştur.

Bu çalışmanın konusu, toplumsal cinsiyet kavramının Kur'an'daki izdüşümlerini ele almaktadır. Araştırmanın amacı, Kur'an'ın toplumsal cinsiyet bağlamında eşcinselliğe dair

algısını sosyolojik olarak incelemektir. Çalışmada anlayıcı yaklaşım yöntemiyle tarihsel dokümantasyon tekniği kullanılmıştır.

1. Toplumsal Cinsiyet

1.1. Toplumsal Cinsiyet Etrafında Gelişen Tartışmalar

Kadın ve erkek arasındaki farklılıkların biyolojik sebeplerden mi yoksa kültürel sebeplerden mi kaynaklandığı, toplumsal cinsiyet sahasında tartışılmıştır. Erkek ve kadınlar doğaları gereği mi yoksa toplumun kendilerine biçtiği roller sebebiyle mi farklıdırlar? Erkekler doğaları gereği baskın ve yapan/eden konumundayken kadınlar da "bakıcı" konumunda mıdır? Bu sorulara cevap olarak temelde iki argüman ileri sürülmüştür (Slattery, 2017, 342).

Doğacı argüman, iki cinsiyet arasındaki toplumsal farklılıkların doğrudan biyolojik farklılığın bir yansıması olduğunu öne sürmüştür. David Buss'a göre her iki cinsiyet doğuştan gelen özellikleri nedeniyle farklı sorunlarla yüzleşir ve bu da onların psikolojik özelliklerinin farklılaşmasına yol açar (Buss, 1995, 164-165; Keskin - Ulsan, 2016, 51). Bu tezi desteklemek için bazı biyolojik, genetik ve psikolojik izahlar yapılmıştır. Kadın ve erkek beyninin fizyolojik ve biyokimyasal açıdan farklılaştığı bilinmektedir. Örneğin Doreen Kimura, kadın ve erkek beynindeki farklı cinsiyet hormonlarının erken dönemden itibaren kız ve erkek çocuklarının davranışına etki ettiğini söylemiştir (Kimura, 1992, 32). Mudd'a göre de kadınlar, kendilerini erkeklerden ayıran biyolojik ve psikolojik organizasyonlara sahiptir ve bu organizasyonlar onları farklı davranışlara ve tutumlara yönlendirir (Mudd, 2002, 59). Doğacı argümanı savunanlar, kadının çocuk doğurması sebebiyle -doğal olarak- çocukla ve evle daha yakın olduğunu, erkeğin ise fiziksel olarak daha güçlü olduğu için daha çok ev dışı işlerle meşgul olduğunu iddia etmektedirler.

Gelişmeci argüman ise kadın ve erkeklik rollerinin kültürel olarak belirlendiği ve sosyal olarak inşa edildiği kabulüne dayanır. İnsan davranışı büyük ölçüde kişinin içinde yetiştiği kültürel çevrenin bir yansımasıdır. Gelişmeci argümanın öne sürdüğü delillerden biri sosyalleşme süreciyle ilgili araştırmalardır. Örneğin aile içinde kız ve erkek çocuğuna bebeklikten itibaren farklı şekillerde davranılır, farklı kıyafetler giydirilir, farklı oyuncaklar verilir. Okulda da farklı muamelelere maruz bırakılırlar. Öne sürülen bir başka delil de ilkel kabileler üzerine yapılan araştırmalardır. Margaret Mead, Yeni Gine'de üç farklı kabile üzerinde yaptığı çalışmada cinsiyet rollerinde büyük farklılıklar bulmuştur. Arapesh kabilesinin erkekleri ve kadınları şefkatli iken Mundugumorlar sert ve şiddete meyillidir. Tchambuli kabilesinde ise kadınlar ava ve savaşa giderken erkekler, daha çok 'kadın işlerini' yapmaktadırlar (Slattery, 2017, 343).

David Morgan ve Linda Birke gibi yazarlar ise cinsiyet rollerinin hem biyolojik hem de kültürel faktörlerden etkilendiğini öne sürerler. Onlara göre genetik, fiziksel ve hormonal faktörlerin toplumsal cinsiyet davranışında hiçbir etkisinin olmadığı öne sürülemez. Bununla birlikte cinsiyetin sadece biyolojik faktörlerden etkilendiğini iddia etmek de abartıdır. Bu iki görüş arasında bir denge olduğunu kabul etmek, doğru bir tavır olacaktır (Slattery, 2017, 345).

1.2. Cinsiyet Rollerinin Dönüşümü

Batı toplumlarının endüstrileşmeye evrildiği dönemde kadının ev dışında çalışmaya başlaması, geleneksel cinsiyet rollerinde ciddi bir dönüşüme sebep olmuştur. Kadınların sosyal hayatta erkeklerle benzer işlerde çalışması, cinsiyet rollerinde de bir benzeşmeyi beraberinde getirmiştir. Modern çağda kadınların çalışarak para kazanmaları "eve ekmek getiren" "güçlü" erkeklik rollerinin önemini zayıflatmış, devletlerin sosyal güvence sistemlerinin genişlemesi gibi etkenler de kadınların erkeklere olan bağımlılıklarını azaltıcı etkilerde bulunmuştur. Neticede baskın, başarı peşinde koşan, otoriter erkeklik algısı ve uysal, nazik, itaatkâr kadınlık algısı değişmiş, kadın ve erkekler arasındaki cinsiyet rolü farklılıkları azalmaya başlamıştır (Amman, 2012, 24).

Çağırkan (2018), erkeklik rolü algısının tarihsel olarak iki büyük kırılma yaşadığını ifade etmektedir. İlk büyük kırılma, sanayi devrimi sonrası kadınların erkeklerle aynı işlerde çalışmaya başlamasıyla geleneksel iş bölümünün ortadan kalkmasına sebep olan ve cinsiyet rollerinin yeniden tanımlandığı modern dönemde yaşanmıştır. Örneğin kadının evde temizlik ve yemek yaptığı, erkeğin de çalışarak para kazandığı geleneksel iş bölümü yerini her ikisinin de çalışmak zorunda olduğu ve evdeki işlerin yeniden düzenlenmesini gerektiren bir iş bölümüne bırakmıştır. Dolayısıyla kadın ve erkeklerden beklenen roller de değişmiştir. Erkeklik rolü algısında yaşanan ikinci büyük kırılma ise 1990 sonrası postmodern dönemde yaşanmıştır. Bu dönemde kadın ve erkek arasındaki farklılıkların gittikçe yok olması "üniseks"¹ denilen kavramın doğmasına yol açmıştır. Kadın ve erkeklik algısının herhangi bir ayırım olmadan bir arada bulunduğu bu yeni anlayış, yeni erkeklik anlayışlarını ortaya çıkarmıştır (Çağırkan, 2018, 95-97). Kadınsı sayılabilecek davranışlar sergileyen bir erkeğin toplumda o zamana kadar var olan erkeklik algısına aykırı olan bu hali, postmodern dönemde yeni bir erkeklik anlayışı olarak kabul görmüştür.

"Üniseks" kavramı ilk defa modada ortaya çıksa da bunun sonradan toplumsal hayatın çeşitli alanlarına yansıdığı görülmektedir. Örneğin kamusal alan cinsiyetsiz bir şekilde inşa edilmeye başlanmıştır. Günümüzde hemşirelik sadece kadınların değil

¹ Üniseks (unisex), erkeklerin ve kadınların benzer şekilde giyindiği ve görüldüğü stil (Lexico, 25 Mayıs 2020) veya her iki cinsiyet için de uygun olan -cinsiyet farkı gözetmeyen- (Dictionary, 25 Mayıs 2020) anlamına gelmektedir. Kavram, kadınların çalışma hayatına girerek erkeklerle benzer kıyafet ve üniformalar giymeleri ile ortaya çıkmış, modada bir tarz haline gelmiştir (Osmanoğlu, 2019, 2).

erkeklerin de istihdam edildiği bir alandır veya futbol artık sadece erkeklerin ilgilendiği ve oynadığı bir alan değildir (Çağırkan, 2018, 97).

Üniseks kimlik alanının genişlemesi üçüncü bir cinsiyet olan homoseksüelliğin de bir kimlik olarak Batı toplumlarında kabul görmesine giden yolu açmıştır. Medyada daha çok LGBT gruplar olarak bilinen üst şemsiyeye dahil olan homoseksüellerin, bir toplumsal cinsiyet biçimi olarak kabul görmesi postmodern döneme denk gelmektedir.

1.3. Toplumsal Cinsiyet Biçimi Olarak Eşcinsellik

Eşcinsellik (homoseksüellik), aynı (Yunanca: homo) cinsteki bireylerin birbirlerine karşı duydukları cinsel eğilimi ifade etmektedir (Marshall, 1999, 305). Ancak bazı araştırmacılar, eğilimin sadece cinsel boyutunu ifade ettiği için "homoseksüellik" kavramını kullanmayı uygun bulmamaktadırlar. Onlara göre kişinin hemcinsine duyduğu ilgi sadece cinsel nitelikli değil, aynı zamanda duygusaldır. Bu sebeple hemcinsine yönelim duyan erkek bireylere "gey", hemcinsine yönelim duyan kadın bireylere ise "lezbiyen" demeyi tercih etmektedirler (Aşçı, 2013, 7). LGBT üst çatısına dahil olan diğer kavramlar ise biseksüel ve transgender kavramlarıdır. Biseksüel, her iki cinse de yönelimi olan bireyleri ifade ederken transgender, biyolojik cinsiyetini değiştirme sürecini tamamlamış veya henüz bu sürecin içinde olan bireyleri ifade etmektedir (Savcı, 2015, 6).

20. yüzyıla kadar birçok ülkede sapkınlık, tıbbi ve psikolojik rahatsızlık olarak görülen eşcinselliğe dair algının 1950'lerden itibaren değişmeye başladığı anlaşılmaktadır. Bunda değişen cinsiyet rolü algılarının yanında eşcinsel hareketlerin rolü de yadsınmaz. Bu hareketlerin en önemlisi 1969 yılında New York Greenwich'te bulunan bir gey barına polisin düzenlediği baskın sonucu, geylerin polise direnmeleri ve polisle çatışmalarıdır. İlk defa fiili anlamda haklarını arayan geyler, eşcinsel hareketin özgürleşmesinde sembol olarak görülmüşlerdir (Çabuk, 2010, 14).

Eşcinsellikle ilgili kamuoyunda yaşanan tartışmalar tıp dünyasına da yansımıştır. Amerikan Psikiyatri Birliği üyelerinin çalışmaları ve baskılarıyla DSM'de (Ruhsal Bozukluklarının Tanımlanması ve Sınıflandırması El Kitabı) cinsel sapkınlıklar arasında yer alan eşcinsellik, DSM-2'de kişilik bozuklukları kategorisine alınmıştır. Judd Marmor adlı Amerikalı bir psikiyatr eşcinsel yönelimini değiştirmek isteyen hastalarla çalışmaktaydı. Zamanla eşcinselliğin bir hastalık olmadığını savunmaya başlayan Marmor'un rol oynamasıyla eşcinsellik, 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından hastalık sınıflamasından çıkartılmıştır. 1980 yılında basılan DSM-3'te "ego distonik eşcinsellik" başlığı altına yerleştirilmiş fakat yoğun baskılar sonucu DSM-3-R'de "kişinin cinsel yönelimine bağlı yaşadığı kalıcı ve belirgin rahatsızlık" adı ile "başka türlü

adlandırılmayan cinsel bozukluklar" başlığı altında kalmıştır. DSM-4'te ise hiçbir tanı kategorisinin içinde yer almamıştır (Çabuk, 2010, 20).

Eşcinselliğin bir kimlik olarak kabulünde, değişen cinsiyet rolleriyle birlikte eşcinsel grupların süreci iyi değerlendirmeleri etkili olmuştur. Toplumsal cinsiyet kavramı sadece kadın veya erkekleri değil diğer cinsiyet biçimlerini de bünyesine alarak genişlemiştir.

2. Kur'an ve Toplumsal Cinsiyet

Bütün insanlığa yol gösterici olarak indiği belirtilen (el- Bakara 2/2) Kur'an, bu amacın tabii bir sonucu olarak kadın ve erkeğe herhangi bir ayrımcılık gözetmeden seslenir, her iki cinsiyeti de ontolojik zeminde eşit bir şekilde ele alır. İnsan olma temelinde kadın ve erkeği bir gören Kur'an, birçok ayette kadın ve erkeği birlikte zikretmiş (en- Nahl 16/97; et- Tevbe 9/71-72; Âl-i İmrân 3/195; el- Hadîd 57/12; el- Fetih 48/5; el- Mü'min 40/40) veya "Ey mü'minler!", "Ey insanlar!" diye hitap ederek her iki cinsiyete de aynı hitap kalıbını kullanmıştır (el- Hucurât 49/12-13; el- Ahzâb 33/35; en- Nisâ 4/1; en-Nûr 24/58; el- Enfâl 8/29; Âl-i İmrân 3/102; Yûnus 10/104). Allah'a iman ve ibadet, güzel işler yapma, adaletten şaşmama, kibirden sakınma, dosdoğru olma gibi ilkelere itibar noktasında Kur'an, kadını ve erkeği değerli görür. Nahl suresi 97. ayette erkek olsun kadın olsun inanmış biri olarak yararlı işler yapan kimseye güzel bir hayat yaşatılacağı belirtilerek güzel işler yapmakla işini iyi yapma alışkanlığı her iki cinsiyete de teşvik edilmiş ve karşılığının daha güzeliyle verileceği vaat edilmiştir (Karaman vd., 2014, 3/438). İnsanoğlunun kadın ve erkekten yaratıldığı ifade edilen Hucurât suresinde ise takip eden cümlede Allah katında en değerli olanın Allah'tan en çok sakınan kişi olduğu bildirilmiştir (el- Hucurât 49/13). Ayet kimlik edinme ve bununla yaşama fonksiyonunu kabul ederken bunun bir üstünlük aracı olarak kullanılmasını ise reddetmiştir (Karaman vd., 2014, 5/97).

Kur'an'ın yaşayan bir örneği olan Hz. Peygamber'in hayatına bakıldığında konu daha iyi anlaşılacaktır. Hz. Peygamber, ilim öğrenmenin herkese farz olduğunu bildirmiştir (İbn-i Mâce, "Mukaddime", 17). O'nun Cuma ve bayram namazlarında erkeklere ve kadınlara birlikte vaaz ve dersler verdiği, hatta kimi zaman sesinin ulaşmaması endişesiyle kadınlar bölümüne giderek vaazına orada devam ettiği nakledilmektedir (Buhârî, "İlim", 32). Hz. Peygamber'in ayrıca okuma yazma bilen kadınları, diğer kadınlara okuma yazma öğretmeleri için görevlendirdiği bilinmektedir (Toksarı, 1993, 69).

Kur'an ontolojik zeminde cinsiyet ayrımcılığına gitmese de biyolojik farklılıkları yok saymamış, toplumsal düzenlemeleri meydana getirirken kadın ve erkek arasındaki cinsiyet rolü farklılıklarını dikkate almıştır. Çiftler halinde yaratılmaya pek çok yerinde (en- Nahl 16/72; el- A'râf 7/189; en- Nisâ 4/1; ez- Zümer 39/6) değinen Kur'an, aslında kadın ve erkeğin hayatın farklı yönlerinde farklı kabiliyetlere sahip olduklarını ve çift yaratılmanın hikmetinin tam da kadın ve erkeğin bu farklı kabiliyetlerinin birbirini tamamlayıcı bir işlev

icra etmesi olduğunu beyan etmektedir. Nitekim Âl-i İmrân suresi 195. ayette kadın ve erkeğin birbirinden meydana geldiği vurgulanarak iki cinsiyetin de tıpkı bir bütünü parçaları olmaları gibi birbirinin tamamlayıcısı olduğu dile getirilmiştir (Karaman vd., 2014, 1/742-744). Kur'an'ın uygulayıcısı Sünnet'ten örneklerle başvurarak konuyu somutlaştırmakta fayda vardır. Hz. Peygamber döneminde kadınların savaş sırasında yaralıları ve hastaları tedavi ettikleri, savaş alanına su taşıdıkları bilinmektedir (Buhârî, "Cihad", 65). Bu kadınlardan Ümmi Atiye el- Ensâriyye Resulullah ile birlikte yedi savaşa katıldığını, askerlere yemek yaptığını ve yaralıları iyileştirdiğini söylemiştir (İbn-i Mâce, "Cihad", 37). Rubeyyi binti Muavviz isimli bir başka kadının da "Biz Resulullah ile beraber savaşırdık. Askerlere su verir, yaralıları ve ölüleri de Medine'ye taşırdık." (Buhârî, "Cihad", 67-68) dediği nakledilmektedir. Erkekler fiziksel açıdan güçlü olmaları sebebiyle savaşa fiilen katılırken kadınlar bu fiziksel avantaja sahip olmamalarından ötürü fiilen savaşmamışlar fakat kendi kabiliyetleri olan tıp bilgileri ve zekalarını kullanarak kriz anlarında önemli rol oynamışlardır. Bazı kadınlar, Hz. Peygamber'e gelerek fiilen savaşmak istediklerini iletse de bu talep, Peygamber tarafından kabul edilmemiştir. Çünkü ayette bildirilen "Allah'ın bazınıza diğerinden fazla verdiği şeyleri temenni etmeyin..." (en- Nisâ 4/32) emri gereğince bu, kaderdeki hikmete karşı gelmek anlamında yorumlanmıştır. Çünkü Allah'ın kadın ve erkeğe bahsettiği farklı kabiliyetler, O'nun iradesinin bir ihsanıdır ve buna insanların etki ve müdahale hakkı yoktur (Yazır, 1992, 2/555).

Terzioğlu (2016), kadın ve erkeğin farklı cinsiyet özelliklerine sahip olmalarının hikmetini üst değerler bağlamında tartışarak bunları üç başlık altında değerlendirmiştir. Terzioğlu'nun değindiği ilk kavram olan "adalet", her şeyi belli bir düzene göre yaratan ve her cinsiyete kendine özgü özellikler veren Allah Teâlâ'nın kadın ve erkeğe karşı mutlak adil olmasıdır. Cinsiyete değil ehliyete vurgu yapan ayetlerin (en- Nahl 16/97) yanında Kur'an'da bahsi geçen kadınların çoğunluğunun güçlü karakterlerden seçilmesi (Sebe Melikesi Belkıs, Hz. Musa'nın annesi, Hz. Aişe, Hz. Meryem, Mısır Azizinin karısı gibi), kadınların geri planda olduğu görüşlerine karşı önemli bir içeriktir. Bununla birlikte İslam'ın toplumsal cinsiyet anlayışı eşitlik fikri değil adalet esasına dayanır. Kadının örtünmesi, çocuk dünyaya getirmesi gibi farklı cinsiyet özelliklerine göre bireye hak, sorumluluk ve beklentiler yüklenir. Terzioğlu'nun zikrettiği ikinci kavram ise "meveddet ve rahmet" tir. Dostluk ve muhabbet, bir şeyi sevmek anlamına gelen meveddet kavramı Rûm suresi 21. ayette yer alır. Allah'ın insana kendi cinsinden eşler yarattığı ve bunun da aralarında sevgi ve merhamet meydana getirdiğine değinilen ayette eşlerin birbirine duydukları sevgi, merhamet, kaynaşma gibi duygular, farklı cinsiyet özelliklerinin bir başka hikmeti olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın ve erkek birbirlerine besledikleri arzu ve ilginin etkisi altındadır. Fıtrî, duygusal, aklî ve bedenî tezahürlere sahip olan bu arzular doğru bir şekilde değerlendirildiğinde sükûn ve kaynaşmayı getirecektir. Eşlerin insanın

kendi cinsinden olması da rahmettir, çünkü insanın kendi cinsinden bir insanla ülfeti daha kolay olacaktır. Üst değerler noktasında değinilen üçüncü kavram ise "velayet" tir. Tevbe suresi 71. ayette bahsi geçen velayet kavramı, kadınıyla erkeğiyle her mümin bireyin birbirini koruyup kolladığı, destek çıktığı derin bir bağ olarak görülmüştür. Bu ehliyet sayesinde kadın ve erkek birbirini temsil eder. Böylece birinin yaptığı güzel bir iş öbürü için övünç vesilesi olurken, ötekinin yaptığı bir hata da yine tüm müminlerin ortak zararı olarak anlaşılmaktadır (Terzioğlu, 2016, 549-554).

Sonuçta Kur'an'ın cinsiyet rolü algısına bakışının salt eşitlikçi bir yaklaşımdan ziyade tamamlayıcı yaklaşıma yakın olduğu söylenebilir. Homojenleştiren ve farklılıkları bastıran bir doğaya sahip görülen (Toker, 2009, 145) eşitlikçi yaklaşım yerine tamamlayıcı yaklaşım, İslam'ın insana yaratılıştan gelen -biyolojik- cinsiyet özelliklerine göre sorumluluklar ve roller yüklediğini iddia eder. Bu, kadının ikinci plana itilmesi anlamına gelmez, tam tersi kadını Kur'an'ın indiği dönemdeki katı ataerkil yapıya karşı koruma amacı güder.

3. Kur'an ve Eşcinsellik

Kur'an, günümüzde toplumsal cinsiyet biçimi olarak kabul edilen ve tıbbi rahatsızlık yerine sosyal bir olgu olarak anlaşılan eşcinsel kimliğe karşı olumsuz bir tavır içindedir. Lut Peygamber örneğinde bizlere sunulan uyarı ve ikazlarla Kur'an, insanın yaratılıştaki fitratına sadık kalmasını ister. Bu fitrat, Allah'ın insanları çift olarak yaratması ve kadın ile erkeğin Allah'ın yaratmasıyla birbirlerine karşı ilgi ve arzu duymalarıdır (Âl-i İmrân 3/14; Hökelekli, 6 Nisan 2020). Kur'an fitrat kavramı (er- Rûm 30/30) ile insanın karşı cinse yöneliminin doğuştan getirildiğine işaret etmektedir.² Yapılan ikazlara uymayan Lut kavminin başına gelenlerin Kur'an'da on ayrı surede pek çok defa zikredilmesi, konunun önemine işaret etmesi bakımından dikkat çekicidir. Kur'an'da eşcinsellik ilişkisi Lut kavmine sıklıkla atıf yapılarak ele alınır. Bu yüzden eşcinselliğin toplumsal boyutunun Kur'ani izdüşümleri bir nevi Lut peygamber ve kavminin ilişkisi üzerinden ele alınabilir.

3.1. Lut Peygamber ve Kavmi

Soyu hakkında Kur'an'da bilgi bulunmayan Lut Peygamber, Eski Ahit'e göre Haran'ın oğlu ve Hz. İbrahim'in yeğenidir. Hz Lut, Eski Ahit'e göre Hz. İbrahim'in çobanlarıyla kendi çobanları arasında çıkan ihtilaf yüzünden Hz. İbrahim'in grubundan ayrılmış, Sodom ve Gomora olarak anılan bölgeye yerleşmiştir (Yaratılış 13/7-11). Kur'an-ı Kerim'e göre ise yoldan çıkmış olan Sodom halkını doğru yola davet etmek için elçi olarak gönderilmiştir (el- A'râf 7/80; eş- Şuarâ 26/160-163). Lut Peygamber'in telkinlerini

² Günümüzde eşcinselliğin doğuştan getirilen bir eğilim olup olmadığı yönündeki tartışmalar konumuzun dışındadır. Çalışmanın bu kısmında Kur'an'ın eşcinselliğe bakışı ve sunduğu argümanlar tartışılacaktır.

dinlemeyip eşcinsel ilişkilerine ve bozgunculuğa devam eden halkın üzerine helak etmek üzere elçiler gönderilir. Bu elçiler önce Hz. İbrahim'e uğrayarak telaşa kapılmaması için Lut kavminin helak edileceğini fakat Lut ve ailesinin kurtulacağını haber verirler (Hûd 11/69-70; el- Hicr 15/57-60). Daha sonra Lut Peygamber, Sodom'a varan elçileri şehrin kapısında karşılar. Elçiler şehir meydanında kalacaklarını söylemelerine rağmen Lut Peygamber'in ısrarıyla misafirliği kabul ederler. Lut Peygamber'in elçileri ağırladığını duyan kentin erkekleri genç-yaşlı demeden evin önünde toplanırlar. Elçilere tecavüz etmek için Lut'tan misafirlerini isterler (Yaratılış 19/1-4; el- Kamer 54/36-37). Lut Peygamber'in " *Bunlar benim misafirlerim, beni utandıracak bir şey yapmayın. Allah'tan korkun, misafirlerimin önünde beni rezil etmeyin! Eğer dediğimi yaparsanız işte (nikahlanmanız için) kızlarım. Sizin için onlar daha temizdir.*" (el- Hicr 15/68-69; Hûd 11/78) demesine rağmen onu dinlemezler ve kapıyı kırmaya çalışırlar. İçerdeki elçiler Lut'u içeri alıp kapıyı kaparlar ve dışardaki adamları kör ederler (Yaratılış 19/9-11). Elçiler Lut Peygamber'e kendilerinin Rabbinin elçileri olduklarını ve dışardakilerin ona dokunamayacaklarını söylerler. Lut Peygamber'e gece olduğunda eşi hariç ailesini alıp yola çıkması gerektiğini bildirirler (Hûd 11/81). Lut Peygamber sabaha karşı karısı hariç aile fertlerini alarak şehirden ayrılır. Allah katından emir geldiğinde şehir altına üstüne getirilir, gökten sağanak halinde balçıktan taşlar yağdırılır (Hûd 11/82-83). Eski Ahit'e göre Sodom ve Gomora şehirlerinin üzerine gökten ateşli kükürt yağar. Bu, kentleri, ovaları ve bitki örtüsünü tamamen yok eder. Lut'un karısı geriye dönüp bakınca tuz parçasına dönüşür (Yaratılış 19/23-26).

Kur'an'da bir ibret vesikası olarak anlatılan Lut kavmi kıssası³ eşcinsel yönelime karşı farklı açılardan olumsuz bir değerlendirme örneği olarak kabul edilebilir. Lut Peygamber'in kavmi, öncelikle kendilerini doğru yola iletmek üzere gönderilen ve onları fitrata çağıran peygamberlerine itaatsizlik etmiş, yaptıkları fiilde ileri giderek bunu zulme

³ Burada bir meseleye açıklık getirmek istiyoruz. Arapçada erkekler arasındaki eşcinsel ilişkiyi ifade eden "Livâta" ve Türkçede eşcinselliğin bir başka ifade biçimi olarak kullanılan "Lütülik" kelimelerinin eşcinselliğin yaygın olduğu Lut kavminden geldiği ve Kur'an'da Hz. Lut'un kıssasından bahsedilmesinden sonra terimleştiği belirtilmektedir (Yaşaroğlu, 25 Nisan 2020). Ancak Lut Peygamber'in peygamberlik yaptığı kavmin ismi Kur'an'da geçmemektedir. Kur'an-ı Kerim'de "kavm-u Lût" şeklinde yer alan ibare (Hûd 11/70; eş- Şuarâ 26/160) ile Lut'un peygamberlik yaptığı kavim kastedilmektedir. Türkçeye belirtisiz isim tamlaması olarak "Lut kavmi" şeklinde çevrilse de bu, belirtili isim tamlaması olarak yani "Lut Peygamber'in kavmi" manasında anlaşılmalıdır. Dolayısıyla eşcinselliğin zulüm derecesinde hakim olduğu bir kavmi doğru yola iletmek üzere elçi olarak gönderilen Lut Peygamber'in adını eşcinselliği ifade etmek için kullanmak, Peygamber'in ismine yakışmayan bir tavır olur. Aynı husus eşcinsel kişiyi tanımlamak için kullanılan Lûtî kelimesi için de geçerlidir. Peygamber isimlerine yapılan Müsevî, İsevî gibi nisbetler bu peygamberlere tabi olan kişileri ifade ederken Lûtî tanımlamasının tabiiyeti değil yasaklanmış bir fiili işleyen kişiyi betimlemesi (Ersöz, 2014, 37), Peygamber'in isminin karalandığına ve sözcüğün hatalı terimleştiğine işaret etmektedir. Ayrıca Lut Peygamber'in kavminin helak olmasının sebebinin sadece ferdi eşcinsel ilişkileri olmadığı göz önünde bulundurulduğunda eşcinselliği livâta veya lütülik olarak ifade etmenin, eşcinselleri de Lûtî şeklinde tanımlamanın ne kadar yanlış olduğu daha iyi idrak edilecektir.

dönüştürmüşlerdir. Ayrıca topluluk ruhuna aykırı hareket ederek neslin ifsad edilmesine sebep olmuşlardır.

3.2. Peygamber'e İtaatsizlik

Sodom halkını irşad etmek amacıyla elçi olarak gönderilen Lut Peygamber, Kur'an'ın ifadesiyle "âlemlere üstün kılınmış" (el- En'âm 6/86), "doğru hüküm yeteneği ve ilim verilmiş" (el- Enbiyâ 21/74), "Allah'ın rahmetine kabul edilmiş" (el- Enbiyâ 21/75) seçkin bir kuldu. Kur'an'da ölçülü düşünebilen sağduyu sahibi bir şahsiyet olarak betimlenen Lut Peygamber, kavmini birçok kez eşcinsel davranışlarına karşı uyararak onları fitrata çağırmıştır (el- Ankebût 29/ 29; Hûd 11/78; en- Neml 27/54-55; el- Hicr 15/68-71). Bununla birlikte Sodom halkının norm anlayışına Allah'ı hatırlatarak müdahalede bulunmuştur (eş- Şuarâ 26/160- 166). Ancak kavim, onun bu telkinlerine karşı önce onu yalancılıkla suçlamış (eş- Şuarâ 26/160), sonra dalga geçerek cevap vermiştir (el- Ankebût 29/29). Daha sonra ise Lut Peygamber'i memleketinden sürgün etmekle tehdit etmişlerdir (en- Neml 27/56; eş- Şuarâ 26/167). Sodom halkının küstah tavırlarına bakıldığında Peygamber'in kişiliğinin zedelendiği görülmektedir. Topluluğun içinde akliselimi temsil eden ve kavmini fitrata çağırın Lut Peygamber, aşağılanmış, onuru kırılmış ve hakarete uğramıştır. Peygamber'e yapılan bu itaatsizliğin sonucu olarak Sodom ve Gomora halkları, acı bir akıbeti paylaşmış, Allah'ın emriyle tarih sahnesinden silinmişlerdir.

Günümüzde bir peygamber bulunmamasına rağmen Kur'an, Lut kavminin peygamberlerine yaptığı itaatsizliğe dikkat çekmektedir. Çünkü Peygamber, her zaman için geçerli olacak bir çağrıda bulunmuş, onlardan yaratılıştan gelen cinsel eğilimlerine geri dönmelerini istemiş, Allah'a karşı gelmekten sakınmaları konusunda nasihatte bulunmuştur. Bu açıdan Kur'an, emri günümüzde de geçerli olan Peygamber'in uyarılarına kulak tıkanmaması konusunda tüm insanlığa seslenmektedir.

3.3. Haddi Aşma ve Zulmetme

Sodom halkının helak olmasının sebebi sadece münferit homoseksüel ilişkileri değildi. Peygamber'in uyarılarına kulak asmayarak haddi aşmaları (el- A'râf 7/81) ve eşcinsel davranışlarının açıkça propagandasını yaparak bunları zulme dönüştürmeleriydi. Erkeğe "şehvetle" (en- Neml 27/55) yaklaşan kentlin erkeklerinin Lut Peygamber'in misafirlerine tecavüz etmek üzere kapıya dayanmaları ve elçileri zorla almaya çalışmaları (el- Hicr 15/67-72; el- Kamer 54/36-37) onların zulmüne iyi bir örnek teşkil etmektedir. Kavmin shevi arzularını zulüm aracı olarak kullanması, Kur'an'da onlara yöneltilen başlıca eleştirilerdendir.

Lut Peygamber'in kavmi sadece cinsel davranışlarında değil sosyal hayatın pek çok yönünde haddi aşarak yozlaşma içine girmişti. İslami kaynaklar, Lut Peygamber'in kavminin çeşitli suçlar işlediklerini ve bunu aralarında konsensus haline getirdiklerini nakletmektedir. Ticaret yolları üzerinde bulunan Sodom ve Gomora kentlerinin halkları, şehirlerine yabancıların gelmesini istemiyorlar, ticaret amacıyla gelen olursa onlarla dalga geçip taşıyorlar, yolları kesiyorlar, tüccarların zorla parasını alıyor ve yakalayabildiklerine tecavüz ediyorlardı (Köksal, 2015, 247; Müftüoğlu, 1999, 13).

Sodom halkının kötü ve Rab'be karşı günahkâr olduğu (Yaratılış 13/13) nakledilen Yahudi kaynaklarında ise onların adaletsizlik ve haksızlıkta ileri gittikleri ve bütünüyle ahlaki dejenerasyona uğradıkları çeşitli hikâyelerle anlatılmaktadır. Örneğin nehirden ulaşılan kontrol eden ve bundan kazanç sağlayan Sodomlular, bir şahsın nehri kendi imkanıyla geçtiğini görünce ondan kayıkla tahsil edilen paranın iki katını alırlardı. Şehre gelen yabancı fakir biriye her biri ona kendi isimlerinin yazılı olduğu paralardan verir ancak şehir halkından hiç kimse ona ekmek satmayınca yabancı açlıktan ölür, onlar da isimlerinin yazılı olduğu parayı alıp giderlerdi. Sodom halkı bununla birlikte komşusunu yaralayan bir kişiyi cezalandırmak yerine yaralanan kişiye yaralandığı için ücret ödemesini isterdi. Hz. İbrahim'in kölesi Eliezer, Sodomlular tarafından yaralanınca hakim huzuruna gelerek tazminat ister ancak hakim, yaralandığı için kendisinin tazminat ödemesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Eliezer, yerden aldığı taşla hakimi yaralar ve hakim ödemesi gereken parayı kendisini yaralayan kişiye vermesini söyler (The Babylonian Talmud, 1918, Tract Sanhedrin, 11/358).

Lut kavmi kıssasına dair yapılan bazı okumalarda, Lut kavmini helaka götüren sebebin eşcinsellikten ziyade onların toplumsal hayattaki yozlaşmış tutumları olduğu iddia edilse de bu pek isabetli görünmemektedir. Çünkü Kur'an, kavmin sosyal hayatlarında yaptıkları adaletsizliklere ve zulümlere değindiği gibi (el- Ankebût 29/29) Lut kavminin eşcinsel davranışına da bilhassa değinmiş, bu fiili çirkin bir iş ve hayâsızlık şeklinde nitelendirerek Sodom halkını "*değerleri bilmeyen bir topluluk*" olarak tanımlamıştır (Hûd 11/78; en- Neml 27/54-55). Onların aynı zamanda uyarılara kulak asmayıp eşcinsel fiillerinde ısrar ederek haddi aştıkları belirtilmiştir (el- A'râf 81). Denilebilir ki kavmin çizgiyi aşan zalimce tavırları onların cinsel davranışlarına da yansımış, homoseksüel ilişkilerini bireysel olmaktan çıkarıp topluluğun diğer üyelerine dayatarak zulme yönelmişlerdir. Sonuçta, onların tarihten silinmelerinin gerekçesi sadece eşcinsel davranışları olmadığı gibi yalnızca sosyal hayattaki yozlaşmış tutumları da değildir. Lut kavmini helaka götüren sebebin bütün bu faktörlerin tamamı olduğu söylenebilir.

3.4. Topluluk Ruhuna Aykırılık

Kur'an, Lut kavminin eşcinsel ilişkilerini "seyyiet"⁴, "fâhişe"⁵ ve "habis(habâis)"⁶ gibi kelimelerle tarif eder. Kötü ve çirkin iş anlamına gelen Seyyiet , Lut kavminin cinsel davranışının tek başına kötü ve çirkinliğini tanımlamaktadır. Fahişe kelimesi, Lut kavminin yaptığı işi fitrattan kaynaklanıyormuş gibi doğal ve normal hale getirdiğine işaret etmektedir. Tayyib kelimesinin zıddı olan habis(habâis) ise, bir şeyin kötü olduğu anlamına gelebileceği gibi aslını kaybederek bozulduğu anlamına da gelir. Bu tanımlama ile Kur'an, habis olarak nitelendirilen Lut kavminin fiilinin fitratı bozduğuna işaret etmektedir (Şahin, 2015, 517-518). Bozulmamış ilk yaratılış hali anlamına gelen "fitrat" kavramını (er- Rûm 30/30) bozarak normalleştiren Lut kavmi, topluluk ruhuna aykırı hareket etmiştir. A'râf suresi 80. ayette Lut Peygamber'in kavmine, "Sizden önce insanlardan hiçbirinin yapmadığı fuhşu mu yapıyorsunuz?" demesi, onların yaptıkları fiilin o döneme kadar hiçbir toplulukta bu derece yaygın olarak görülmediğine (er- Râzi, 1991, 10/496), kavmin böylece fitratı sabote ettiğine delalet eder niteliktedir. Lut kavmi, işledikleri fiili topluluğun bütününe yayarak eşcinsel kimliği olgu aşamasına getirmeye çalışmıştır.

Lut Peygamber, topluluk ruhuna aykırı davranış sergileyen kavmine nikahlanmaları için kızlarını teklif ederek onlar için bir çıkış yolu bulmaya çalışmıştır (Hûd 11/78; el- Hicr 15/71). Müfessirlere göre Lut Peygamber, ümmetinin babası mesabesinde olduğu için teklif ettiği kızlar da ümmetinin kızlarıydı (Yazır, 1992, 4/555). Bu noktada Lut kavminin işlediği fiilin haram olmasının sebebinin eşcinsel ilişki değil, bu ilişkiyi kullanarak uygulanan ceza yöntemi olduğu ilgili iddialar da çürütülmüş olur. Çünkü elçilere tecavüz etmek üzere Lut Peygamber'in evine gelen şehrin erkeklerinin hemcinslerine "şehvetle" yaklaştıkları (en-Neml 27/55) ifade edilmektedir. Bu, onların temel motivasyonunun ceza değil, şehvi arzular olduğunu göstermektedir. Lut Peygamber de aynı sebepten ötürü kavmine nikahlanmaları amacıyla çkadinlar önererek doğal ve meşru ilişki kabul edilen heteroseksüel evlilik imkanı sunmuştur. Lut kavminin işlediği fiil, cinsel bir motivasyon taşımasaydı, Lut Peygamber böyle bir öneride bulunmazdı. Nitekim Ankebût suresi 29. ayette "Siz hala erkeklere yaklaşacak, yol kesip (eşkıyalıkla uğraşacak) ve toplantılarınızda ahlak dışı işler yapacak mısınız?" denilerek Lut kavminin işlediği suçlar sırayla belirtilmiş, erkeğe yaklaşma fiiline ayrı bir biçimde yer verilerek özellikle dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla Lut kavminin işlediği eşcinsel ilişki eyleminin günümüzde anlaşılan şekliyle homoseksüel -gey- ilişki tipinden farklı bir içerik taşımadığı söylenebilir.

⁴ "Lût'un kavmi koku almışcasına koşarak ona geldi. Daha önce de o çirkin işleri yapıyorlardı. Lût, 'Ey kavimim! Şunlar kızlarını; sizin için en nezih olanı onlarla evlenektir. Allah'tan korkun ve misafirlerimin önünde beni rezil etmeyin! İçinizde aklı başında bir adam yok mu! 'dedi." (Hûd 11/78)

⁵ "Lût'u da hatırla! O kavmine, 'Göz göre göre hâlâ o hayâsızlığı yapacak mısınız? ' demişti." (en- Neml 27/54)

⁶ "Lût'a da doğru hüküm yeteneği ve ilim verdik; onu çirkin şeyler yapan kasaba halkından kurtardık. Gerçekten onlar yoldan çıkmış kötü bir topluluktu." (el- Enbiyâ 21/74)

3.5. Neslin İfsad Edilmesi

Peygamber tarafından yapılan ikazları dikkate almayan Lut kavmi, nefsin ifsad edilmesine sebep olmuştur. Bu ifsad, onların sağlıklı bir cinsel sosyalleşmeye müsaade etmemeleri sebebiyledir. Eşcinsel yönelimin fitrattan sapma neticesinde çocukluk ve gençlik döneminde maruz kalınan sosyal etkilerle meydana geldiğini beyan eden İslam dini, bu yaş dönemindeki çocuk ve gençlerde cinsel sosyalleşmenin yaratılışa uygun bir biçimde (heteroseksüel kimlik şeklinde) gerçekleşmesini istemektedir. Lut kavmi ise homoseksüelliği norm olarak kabul etmiş, bu yönüyle çocuk ve gençlerde gelişecek heteroseksüel kimliğin önünü kapatarak nesli ifsad etmiştir. Kavmi elçileri almak üzere Lut Peygamber'in kapısına geldiğinde Lut (as) onlara nikahlanmaları için kızlarını teklif etmiş ve en nezih olanının onlarla evlenmek olduğunu belirtmiş (Hûd 11/78) fakat kavminin erkekleri "*Sen de biliyorsun ki bizim senin kızlarında gözümüz yok. Bizim ne istediğimizi pekâlâ biliyorsun*" (Hûd 11/79) diyerek heteroseksüel kimliği bloke etmişlerdir. Burada ayrıca evlilik yolunu engelleyerek de neslin ifsadı söz konusudur. Lut Peygamber'in kavmine "*Rabbimizin sizler için yarattığı eşlerinizi bırakıp da insanlar arasından erkeklerle mi beraber oluyorsunuz? Doğrusu siz haddini aşan bir kavimsiniz!*" (eş- Şuarâ 26/165-166) şeklinde yönelttiği eleştiri onların evli buldukları eşlerinden uzaklaştıklarına işaret etmektedir.

Sonuç

Kur'an'ın toplumsal cinsiyet anlayışı fitrat kavramına göre şekillenmiştir. İnsanların çift olarak birbirini tamamlayıcı özelliklere göre yaratılması ve karşı cinse duyulan ilgi ve arzunun doğuştan getirilmesi fitrat kavramının ana unsurlarını oluşturmaktadır. Kur'an, ontolojik zeminde cinsiyet ayırımına gitmemiş ve herkesin Allah'a iman ve güzel işler yapma noktasında değerli görüleceğini bildirmiştir. Buna karşın toplumsal düzenlemeleri meydana getirirken biyolojik cinsiyet farklılıklarını yok saymamış, farklı cinsiyetlerin birbirini tamamlayacağı roller inşa etmiştir. Bu noktada Kur'an, günümüzde sosyal bir olgu ve toplumsal cinsiyet biçimi olarak kabul edilen eşcinselliğe de olumsuz bakmaktadır. Bunun sebebi fitrat kavramıyla ifade edilen çift yaratılma ile doğuştan getirilen karşı cinse ilgi ve arzu duyma hikmetine karşı gelinmesidir. Kur'an, Lut Peygamber'in kavmi örneğini vererek onların homoseksüel ilişkilerini çeşitli açılardan eleştirir.

Sodom halkını doğru yola iletmek üzere elçi gönderilen Lut Peygamber, Kur'an'da kavmini eşcinsellikten vazgeçirmeye çalışan seçkin bir kul olarak tasvir edilmektedir. O, kavmini saptığı fitrata geri çağırması fakat kavmi tarafından yalancılıkla suçlanmış, alaya alınmış, sürgünle tehdit edilmiştir. Lut kavmi içlerinde akliselimi temsil eden peygamberlerine itaatsizlik etmiş, Peygamber'in kişiliğini zedelemiştir. Kur'an onları öncelikle Peygamber'e itaatsizlik etmeleri sebebiyle eleştirmiştir.

Kavim, homoseksüel ilişkilerini bireysel bazda devam ettirmemiş, haddi aşarak bunu zulme dönüştürmüştür. Şehir ahalisinin Lut Peygamber'e misafir olan elçileri -tecavüz etmek amacıyla- zorla almak istemesi bu gerçeğe işaret etmektedir. Sonuçta bu girişim onların sonunu getirmiştir. Kur'an, Peygamberlerinin uyarılarına kulak asmamaları sebebiyle bu kavmin haddi aştıklarını belirtir. Onları aynı zamanda şehvi duygularını başkalarına zulmetme aracı olarak kullanmaları sebebiyle kınar.

Kur'an, Lut kavmini fitratı bozarak topluluk ruhuna aykırı hareket etmeleri sebebiyle de eleştirmiştir. Halk, eşcinselliği topluluğun geneline yayarak bunu olgu durumuna getirmeye çalışmıştır.

Lut kavmi ayrıca nesli ifsad ettikleri için tenkit edilmiştir. Bu ifsad, iki şekilde gerçekleşmiştir. İlki, kavmin homoseksüel kimliği norm haline getirerek heteroseksüel kimliğin önünü kapatması sebebiyle neslin ifsadıdır. Kavim, çocuk ve gençlerde gelişecek sağlıklı bir cinsel sosyalleşmeye (Kur'an'ın emrettiği şekliyle heteroseksüel kimliğe) müsaade etmemiştir. İkincisi ise evlilik yolunu kapatmaları sebebiyle nesli ifsad etmeleridir.

Kaynakça

- Amman, M. Tayfun. "Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet". *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet*. ed. M. Faruk Bayraktar. 13-55. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım, 2012.
- Aşçı, Sinan. *Yazılı Basında LGBT Temsili: Onur Haftası Haberlerinde Türkiye ve ABD Karşılaştırması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Aziz, A. Halil. "Kur'an'da Cinsiyet Kalıpları: Sosyolengüistik Bir Yaklaşım". çev. İbrahim H. Karşı. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/4(2004), 195-204.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî. *el-Câmiu's- Sahîh*. nşr. Suayb el-Arnaut vd.. 5 Cilt. Beyrut: Dâru er- Risâletu'l- 'Alemiyye, 1432/2011.
- Buss, David M.. "Psychological Sex Differences: Origins Through Sexual Selection". *American Psychologist* 50/3(1995), 164-171.
- Çabuk, Duygu. *Tıp Öğrencileri ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları ve Gey ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıpta Uzmanlık Tezi, 2010.
- Çağırkan, Barış. "Kimlik Ögesi Olarak Erkeklik Kavramı ve Postmodern Toplumlarda Farklı Erkeklik Alguları". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 5/5(2018), 93-105.
- Dictionary. Erişim 25 Mayıs 2020. <https://www.dictionary.com/browse/unisex>
- Dökmen, Zehra. *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2. Basım, 2010.

- Ersöz, Muhammed. *Kur'an'ın Dil Yapısı ve Kur'an Kelimelerinin Terimleşmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Gündüz, Ahmet. "Eski ve Yeni Ahid'in Kadın Anlayışına Mukabil Kur'an'ın Medeniyeti". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/32(2014), 78-103.
- Güngör, Özcan - Tokur, Behlül. "Toplumsal Cinsiyet, Din ve Kur'an". *Toplumsal Cinsiyet Algısına Ekonomik ve Sosyolojik Bir Bakış*. ed. Yeşim Kubar - Handan Karakaya. 29-57. Ankara: Gazi Kitabevi, 1. Basım, 2018.
- Gürhan, Nazife. "Toplumsal Cinsiyet ve Din". *E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 4(2010), 58-80.
- Harman, Ö. Faruk. "Hıristiyanlık'ta Kadın Algısı". *Kur'an ve Kadın Sempozyumu bildirileri (Ankara, 04-05 Haziran 2010)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Merkezi, 2013.
- Hökelekli, Hayati. "Cinsiyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 6 Nisan 2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/cinsiyet>
- İbn-i Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni. *es-Sünen*. nşr. Suayb el-Arnaut vd.. 5 Cilt. Beyrut: Dâru er-Risâletu'l- 'Alemyyye, 1431/2010.
- Karaman, Hayrettin vd.. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2014.
- Keskin, Fatih - Ulusan, Aycan. "Kadının Toplumsal İnşasına Yönelik Kuramsal Yaklaşımlara Dair Bir Değerlendirme". *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 26(2016), 47-68.
- Kimura, Doreen. "Sex Differences in The Brain". *Scientific American: Mind and Brain* 3/ 267(1992), 32-37.
- Köksal, M. Asım. *Peygamberler Tarihi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 21. Basım, 2015.
- Kur'an-ı Kerîm ve Meâli. çev. Hayrettin Karaman vd.. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1. Basım, 2016.
- Kutsal Kitap. Güney Kore: Kitab-ı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları, 2016.
- Lexico. Erişim 25 Mayıs 2020. <https://www.lexico.com/definition/unisex>
- Marshall, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü*. çev. Osman Akınhay - Derya Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.

- Mudd, Emily H. "Women's Conflicting Values". *Journal of Marriage and Family Living* 8/3 (2002), 50-65.
- Müftüoğlu, Ömer. *Kur'an'da Lut Kavmi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Osmanoğlu, Ramazan. *Giysi Tasarımı ve Üniseks Kavramı*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Eser Metni, 2019.
- Öztürk, Mustafa. "Toplumsal Cinsiyet Meselesine Kur'an Zaviyesinden Genel Bir Bakış". *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet*. ed. M. Faruk Bayraktar. 165-191. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım, 2012.
- Râzi, Fahreddin. *Tefsîr-i Kebîr Mefâtîhu'l- Gayb*. çev. Suat Yıldırım vd.. Ankara: Akçağ Yayınları, 1991.
- Şahin, N. Zeliha. "İslam Hukuku ve İnsan Hakları Bağlamında Eşcinsellik Sorunu". *Ekev Akademi Dergisi* 19/62(2015), 507-530.
- Savcı, Gökçe. *Türkiye'de Yaşayan LGBT Bireylerinde Sosyal Uyum ve Bağımlılık İlişkisinin İncelenmesi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Slattery, Martin. *Sosyolojide Temel Fikirler*. çev. Ümit Tatlıcan - Gülhan Demiriz. Ankara: Sentez Yayıncılık, 9. Basım, 2017.
- Terzioğlu, Hülya. "Toplumsal Cinsiyet Anlayışına Katkısı Bağlamında Dini Söylemin Etkisi". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 14/2(2016), 541-558.
- The Babylonian Talmud. çev. Michael L. Rodkinson. Boston: The Talmud Society, 1918.
- Toker, İhsan. "Eşitlik ve Adalet Kavramları Çerçevesinde Müslüman Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Örüntüleri". *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/1(2009), 142-165.
- Toksarı, Ali. "Hz. Peygamber Devrinde Kadın". *Diyanet İlmî Dergi* 29/4(1993), 67-80.
- Yapıcı, Asım. "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Din ve Kadın". *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet*. ed. M. Faruk Bayraktar. 221-264. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım, 2012.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Livâta". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 25 Nisan 2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/livata>
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Zehraveyn Yayıncılık, 1992.
- Yıldırım, Erdal. "Kur'an Sosyolojisi Açısından Toplumsal Cinsiyet Meselesi". *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/1(2014), 437-460.